

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Buitenlandse Zaken
De heer drs. F.C.G.M. Timmermans
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 47
fax 070-312 92 33

e-mail voorzitter@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 5 maart 2013

betreft Voorstel betreffende regelingen voor de implementatie van de solidariteitsclausule

ons kenmerk 152303u

Geachte heer Timmermans,

De leden van de commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) en voor Veiligheid en Justitie (V&J) hebben met belangstelling kennisgenomen van het gezamenlijke voorstel van de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid voor een besluit van de Raad betreffende regelingen voor de implementatie van de solidariteitsclausule¹. Ook hebben de leden het Nederlandse standpunt (zoals verwoord in het BNC-fiche d.d. 1 februari 2013²) met interesse gelezen. De leden van de commissies hebben nog vragen over het voorstel en over het Nederlandse standpunt.

De leden van de commissies stellen vast dat artikel 222 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) bepaalt dat de lidstaten en de Unie gezamenlijk kunnen optreden indien een lidstaat door een ramp op zijn 'grondgebied' wordt getroffen. Het op dit artikel gebaseerde voorstel van de Raad bepaalt dat een lidstaat ingeval van een ramp die de responscapaciteit van het getroffen land overstijgt in uitzonderlijke situaties een beroep kan doen op de solidariteitsclausule en beschrijft de mechanismen waarlangs de Europese Commissie hierop dient te reageren, onder gelijktijdige informatieverschaffing aan het voorzitterschap van de Raad. In het BNC-fiche geeft de Nederlandse regering aan strikt te willen vasthouden aan het begrip 'grondgebied' en zich te willen inzetten voor aanpassing van het voorstel op het punt van de geografische reikwijdte, nu het voorstel van de Raad ook van toepassing is op in nood zijnde schepen in internationale wateren, vliegtuigen in internationaal luchtruim of vitale infrastructuur zoals olieplatforms op zee. De leden van de commissies zouden graag een toelichting op deze opvatting ontvangen, mede in het licht van het feit dat de regering van de getroffen lidstaat ten alle tijde zelf dient te beslissen om in geval van een ramp wel/niet de solidariteitsmechanismen van de EU in te roepen. Bovendien vallen olieplatforms in de territoriale zee (tot 22 km uit de kust) binnen de reikwijdte van het volkenrechtelijk begrip 'grondgebied'. De commissies ver-

¹ Dossier E120053 op www.europapoort.nl

² Kamerstukken II 2012-2013, 22 112, nr. 1568

datum 5 maart 2013

ons kenmerk 152303u

blad 2

zoeken de regering aan te geven waarom zij zich verzet tegen de functionele benadering in het voorstel van de Raad die in moeilijke omstandigheden van een vliegtuigkaping, een olieramp op zee of een terroristische aanslag op olieplatforms in internationale wateren aanvullende Europese ondersteuning mogelijk maakt? Acht de regering een dergelijke optie bij voorbaat niet nuttig?

De leden van de commissies stellen voorts vast dat de omstandigheden waaronder de solidariteitsclausule kan worden ingeroepen limitatief lijken opgesteld. Het gezamenlijke voorstel heeft namelijk betrekking op internetveiligheid, terroristische aanslagen en door de mens veroorzaakte rampen. Deze leden van de commissies vragen of de Nederlandse regering de mening dat de lijst limitatief is, deelt. Of identificeert de regering andere zaken die op voorhand ook al onder de solidariteitsclausule kunnen vallen?

Vervolgens zijn de commissies in het bijzonder benieuwd naar de mogelijke werking van de solidariteitsclausule in het geval dat één van de lidstaten wordt aangevallen door een ander land dat geen lid is van de EU. Treedt de solidariteitsclausule dan ook in werking? Daarnaast zijn zij benieuwd naar de relatie tussen de solidariteitsclausule en de verplichtingen die voortvloeien uit het lidmaatschap van de NAVO. Zeker in het geval van internetveiligheid of een terroristische aanslag menen de leden van de commissies een mogelijke doublure te zien in bevoegdheden en opgaven van de EU en de NAVO. Hoe waardeert de regering dit punt? Is er een prioritering tussen de solidariteitsclausule van de EU en het NAVO-verdrag?

Daarnaast zijn de commissieleden benieuwd naar de procedures van het inwerking treden van de solidariteitsclausule in vergelijking met die van artikel 5 van het NAVO-verdrag. Is de procedure tussen de twee redelijk identiek of zijn er substantiële verschillen aan te wijzen? Indien het laatste het geval is, welke verschillen zijn dat dan volgens de regering? Artikel 5 van de voorgestelde solidariteitsclausule zet uiteen hoe de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger na activering van de clausule dienen te reageren. De leden van de beide commissies vragen zich af wat het tijdsbeslag van de voorgestelde procedure is. In het voorstel wordt uiteengezet dat de eerste stap wordt gezet met het identificeren en mobiliseren van de juiste instrumenten. Daarna volgt nauw overleg met de betrokken lidstaat of de geïdentificeerde middelen adequaat en afdoende zijn. In het geval van militaire bijstand doet de Hoge Vertegenwoordiger een voorstel voor een adequate reactie. Dit alles wekt bij deze leden de indruk dat de responstijd substantieel kan zijn. Hoe ziet de regering de betrokkenheid van het nationale parlement als het gaat om de beoordeling van het door de Hoge Vertegenwoordiger opgestelde reactievoorstel? Hoe verhoudt de procedure en de standpuntbepaling van de Nederlandse regering zich tot artikel 100 van de Nederlandse Grondwet?

De Nederlandse regering stelt in het toegestuurd BNC-fiche dat het aan de lidstaten zelf is om te bepalen wat de meest geschikte vorm van bijstand is. Hoe verhoudt deze positie zich tot het feit dat, met betrekking tot de solidariteitsclausule, met gekwalificeerde meerderheid wordt besloten? Welke besluiten - die ook impact kunnen hebben op lidstaten die tegen stemmen - kunnen er precies met gekwalificeerde meerderheid worden genomen? De leden van de commissies hopen dat de regering op dit punt kan bevestigen dat Nederland uiteindelijk zelf

datum 5 maart 2013

ons kenmerk 152303u

blad 3

gaat over de inzet van haar militairen, ook in gevallen wanneer de solidariteitsclausule wordt ingeroepen.

De commissies wijzen erop dat de appreciaties over de met het Verdrag van Lissabon gepaard gaande intensievere militaire samenwerking per lidstaat verschillen. Tijdens de plenaire behandeling van het Verdrag van Lissabon weersprak toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Maxime Verhagen bijvoorbeeld de visie van de toenmalige Franse president Nicolas Sarkozy dat met het Verdrag de mogelijkheid werd geopend om een stap vooruit te zetten met de militaire samenwerking in de Unie. In hoeverre denkt de regering dat de voorliggende solidariteitsclausule op een eenduidige interpretatie kan rekenen in de verschillende lidstaten? De leden van de commissies zijn met name geïnteresseerd in de stellingname van lidstaten die wel lid zijn van de Europese Unie en niet van de NAVO alsook van de lidstaten in het oosten van de Unie die de potentiële dreiging van Rusland anders zouden kunnen waarderen dan de meeste lidstaten in het westelijk deel van de Unie. Heeft de regering al overleg gehad met de regeringen van deze lidstaten en zo ja, wat is de uitkomst hiervan geweest?

De leden van bovengenoemde commissies zien uw antwoorden op deze vragen graag spoedig, doch uiterlijk binnen vier weken, tegemoet.

Hoogachtend, mede namens de voorzitter van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,

Generaal-majoor der mariniers (b.d.)

F.E. van Kappen

Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking